

za sreću doma i naroda
за срећу дома и народа
زا سره جو دؤما ای ناروڊا
за срећу дома и народа

Образложење

1. Sam naziv *Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“* strukturno se sastoji od svojeg glavnog – generičkog dijela *Bošnjačka zajednica kulture*, koji suštinski određuje instituciju koju imenuje (narodna pripadnost, zajednica kao oblik organiziranja i kultura kao oblast rada i djelovanja), i vlastitog imena „*Preporod*“, koje se u nazivu javlja kao svojevrsni imenski dodatak glavnom dijelu naziva, bez nužne kako strukturne, tako i suštinske veze s glavnim dijelom naziva. Pritom, dodatak „*Preporod*“ pokazuje se kao višestruko suvišan, ali i nepodesan iz niza razloga, naročito u današnjem kontekstu, jednako kao i u historijskoj perspektivi.
2. Sam aktuelni naziv tek je jedan od niza naziva koje je današnja Bošnjačka zajednica kulture „*Preporod*“ imala tokom svoje više od 120 godina duge historije, pri čemu su njezina različita prethodna imenovanja u pravilu bila rezultat kako historijskih prilika, odnosno kulturnih, društvenih, političkih i drugih okolnosti ranijih vremena, tako i karaktera same institucije u pojedinim historijskim periodima. Historija imenovanja današnje Bošnjačke zajednice kulture „*Preporod*“ stoga je ekvivalentna historiji okolnosti njezina institucionalnog razvoja, kao i historiji stepena njezine institucionalne razvijenosti i dosegnutog institucionalnog kapaciteta i društvenog statusa.
3. Najstariji, ali i najduže korišteni naziv pod kojim je radila i djelovala današnja Bošnjačka zajednica kulture „*Preporod*“ jeste naziv „*Gajret*“, naziv kulturno-prosvjetnog društva koje je osnovano 1903. godine kao prva glavna institucionalna preteča i pravni prethodnik današnje Bošnjačke zajednice kulture „*Preporod*“. „*Gajret*“ je ovo vlastito ime kao naziv dobio po ugledu na način imenovanja mnogobrojnih drugih društava kulture i drugih sličnih organizacija u Bosni i Hercegovini i širem južnoslavenskom prostoru krajem 19. i početkom 20. st., pri čemu je u početku bio određen kao „društvo za potpomaganje đaka muslimana na srednjim i višim školama“, potom kao „društvo za kulturno i ekonomsko podizanje muslimana“, da bi, u kontekstu osobenog procesa „nacionaliziranja muslimana“, odnosno u skladu sa specifičnim društveno-političkim okolnostima u monarhističkoj Jugoslaviji, 1929. godine bio preimenovan u „srpsko muslimansko kulturno i prosvjetno društvo“, što je odrednica pod kojom će raditi i djelovati sve do početka Drugog svjetskog rata.
4. Drugi važni naziv pod kojim je svojevremeno radila i djelovala današnja Bošnjačka zajednica kulture „*Preporod*“ jeste naziv „*Narodna uzdanica*“, naziv kulturno-prosvjetnog društva koje predstavlja njezinu drugu glavnu institucionalnu preteču i pravnog prethodnika, a koje je osnovano 1924. godine, i to kao protuteža društveno-političkom aspektu rada društva „*Gajret*“, mada će i „*Gajret*“ i „*Narodna uzdanica*“ u suštini imati istu kulturno-prosvjetnu ulogu kod Bošnjaka svojeg vremena. U vrijeme osnivanja „*Narodna uzdanica*“ bit će određena kao „muslimansko kulturno društvo“, da bi

za sreću doma i naroda
بنا سرة دوما اي نارودا
за срећу дома и народа

- kasnije, slično „Gajretu“, u također specifičnim društveno-političkim okolnostima datog vremena, 1941. godine i ovo društvo bilo preimenovano, ovaj put u „hrvatsko muslimansko kulturno društvo“, što je bio zahtjev onovremenih vlasti NDH.
5. „Gajret“ i „Narodna uzdanica“ radit će i djelovati paralelno sve do Drugog svjetskog rata, nakon kojeg će, na inicijativu novih vlasti, 1945. godine biti objedinjeni u *Muslimansko kulturno društvo „Preporod“*, kojem će se u međuvremenu priključiti i sva ostala bošnjačka kulturno-prosvjetna i slična društva i drugi oblici organiziranja kulturno-prosvjetnog rada kod Bošnjaka ovog vremena, uključujući i preostale muslimanske čitaonice te Muslimansko dobrotvorno društvo „Merhamet“. Pritom, naziv novog, jedinstvenog društva „Preporod“ zadat je sa strane novih vlasti kao jedinstveni zamjenski naziv za ujedinjena ranija društava „Gajret“ i „Narodna uzdanica“, odnosno sva druga bošnjačka društva do Drugog svjetskog rata, pri čemu je ime novog društva imalo za cilj jasno određenje koncepcije rada i djelovanja novog, jedinstvenog društva, a to je bio upravo ne samo kulturni već i sveukupni društveno-politički „preporod“ onovremenih muslimanskih „narodnih masa“ u skladu s novim, komunističkim ideološkim konceptom.
 6. Iako je kao takvo formirano u skladu s odlukom i pod kontrolom novih vlasti, Muslimansko kulturno društvo „Preporod“ radit će i djelovati vrlo kratko – do 1949. godine, kad će biti ukinuto kao i druga nacionalna društva u Bosni i Hercegovini, a do njegove obnove dolazi tek u kontekstu demokratskih promjena u bivšoj Jugoslaviji 1990. godine, kad se obnavlja kao *Kulturno društvo Muslimana „Preporod“*. Nakon obnove bošnjačkog narodnog imena na Prvom bošnjačkom saboru 1993. godine, Kulturno društvo Muslimana „Preporod“ 1995. godine bit će preimenovano u *Kulturno društvo Bošnjaka „Preporod“*, a nakon toga, 1997. godine, provodi se i njegovo preimenovanje te se, konačno, usvaja aktuelni naziv *Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“*. Ovaj posljednji, sadašnji naziv javio se, pritom, kao izraz institucionalnog razvoja Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“, s namjerom da se i nazivom jasno napravi što je moguće izraženiya i nužna distanca od limitirajućeg okvira „kulturnog društva“, kao okvira koji je već tad bio odavno historijski prevaziđen i neprimjeren dosegnutom institucionalnom kapacitetu, odnosno s namjerom da se jasno naglasi široki, stožerni okvir institucije. Pritom, u datom trenutku, a s obzirom na šire kulturno-društvene okolnosti, zadržan je tad još uvijek relativno funkcionalan imenski dodatak „Preporod“, s tim da su se i tad upravo u vezi s ovim dodatkom javile neskrivene dileme i preispitivanja, kao i prijedlozi za njegovo napuštanje.
 7. Problem naziva današnje Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ prisutan je, dakle, praktično od njezina osnivanja pod imenom društva „Gajret“ 1903. godine pa nadalje, a posebno od obnove njezina rada 1990. godine, dok se danas konačno rješavanje ovog problema nadaje kao očigledna i u potpunosti razložna potreba. To je posebno izraženo i važno u kontekstu nužnosti daljnjeg institucionalnog razvoja Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“, uključujući naročito ono što je njezin društveni status i

za sreću doma i naroda
за срећу дома и народа
زأ سره جو دؤما ای نارؤدا
за срећу дома и народа

institucionalni identitet, ali i s obzirom na ono što je historijska uloga i doprinos Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ u kulturi i društvu Bošnjaka i Bosne i Hercegovine.

8. Iako je svojevremeno predstavljao vrlo važan pomak u odnosu na brojne ranije nazive današnje Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“, sadašnji naziv, odnosno naziv s imenskim dodatkom „Preporod“, ne odgovara, prije svega, statusu i karakteru najstarije i temeljne organizacije kulture Bošnjaka, odnosno bošnjačke kulturne matice i svjetske kulturne zajednice bošnjačkog naroda, što je očigledno i u komparativnoj perspektivi, odnosno u paraleli s nazivima istovrsnih institucija kod drugih naroda, poput npr. Matice hrvatske i Matice srpske, kao najstarijih i temeljnih organizacija kulture hrvatskog i srpskog naroda. Naprotiv, naziv s imenskim dodatkom „Preporod“ statusno je u značajnoj mjeri i dalje limitirajući, pa i degradirajući, pri čemu, između svega ostalog, i dalje u značajnoj mjeri implicira i status pukog „kulturnog društva“, odnosno Bošnjačku zajednicu kulture „Preporod“ svodi na status tek jednog u nizu mnogih – i praktično i potencijalno – ekvivalentnih kulturnih i sličnih bošnjačkih društava i drugih organizacija, što Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ suštinski nije ni po svojoj historijskoj ulozi i važnosti ni po svojem savremenom radu i djelovanju, niti je na taj način definirana svojim Statutom.
9. Sadašnji naziv Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ istovremeno onemogućuje punu eksplikaciju institucionalnog karaktera institucije koju označava, što je naročito slučaj kad se umjesto punog koristi skraćeni naziv BZK „Preporod“ ili samo imenski dodatak „Preporod“, što su upotrebno znatno češći slučajevi. U svakom slučaju, a posebno pri upotrebi skraćenog naziva te, naročito, samo imenskog dodatka, institucionalni identitet predstavlja se prvenstveno dodatkom „Preporod“, dok suština rada i djelovanja institucije (narodna pripadnost, zajednica kao oblik organiziranja i kultura kao oblast rada i djelovanja) ili ostaje u drugom planu pred dominantnim, ali ne i signifikantnim imenom „Preporod“ ili, što je, nažalost, još češće, biva potpuno nevidljiva i neprepoznatljiva u akronimu BZK, odnosno u imenskom dodatku „Preporod“.
10. Problem sadašnjeg naziva Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ jeste i to što je ovaj naziv umnogome i anahron, i to upravo u imenskom dodatku „Preporod“, a koji, naime, predstavlja historijski istrošen i u međuvremenu gotovo u potpunosti obesmišljen relikv nacionalno-romantičarskog koncepta kulture i pripadajućih nominacijskih praksi s kraja 19. i početka 20. st., odnosno relikv sličnih prosvjetiteljsko-revolucionarnih konvencija ideologije jugoslavenskog komunizma s početka druge polovine 20. st. Kao takav, u današnjem kontekstu imenski dodatak „Preporod“ prevaziđen je, ali i kontraproduktivan višak, a koji, pritom, nema ni dublju simboličku vrijednost, tim prije što u historijskoj perspektivi predstavlja tek jedno od više imena institucije koju trenutno označava, pri čemu to nije nužno ni historijski najvažnije institucionalno ime, niti je najtrajnije u više od 120 godina dugoj historiji Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“.

za sreću doma i naroda
за срећу дома и народа
زأ سره جو دؤما ای نارؤدا
за срећу дома и народа

11. Osim u suštinskom smislu, institucionalni identitet Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ sa sadašnjim nazivom, odnosno imenskim dodatkom „Preporod“, izrazito je problematičan i u praktičnom smislu. Uz jedan broj drugih sličnih primjera, odnosno različitih drugih pravnih subjekata s istim vlastitim imenom, posebno je u ovom smislu problematično dovodenje u vezu i miješanje Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ s Islamskim informativnim novinama *Preporod* kao najšire poznatim i izrazito etabliranim izdanjem Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Razlozi za takvo što višestruki su, a uz neinformiranost u široj društvenoj zajednici, čak i tamo gdje se to ne bi očekivalo, to je naročito vidno dominantnija pojava lista *Preporod* „u narodu“, a još više izrazito dominantna pojava Islamske zajednice u javnosti i društvu, posebno u poređenju sa znatno skromnijom pojavom Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“. U takvoj situaciji list *Preporod* gotovo redovno percipira se kao izdanje Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ ili se, pak, Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ percipira kao tek jedna od institucija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, što nije u interesu ni Islamske zajednice ni Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ kao samosvojnih institucija.
12. Pored suštinskih, i važni praktični razlozi upućuju na potrebu i važnost modifikacije naziva *Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“* u naziv *Bošnjačka zajednica kulture*. Pa ipak, uz nesumnjive prednosti, predložena modifikacija podrazumijeva i jedan broj izazova, među kojima su najznačajniji izazovi emocionalne privrženosti, upotrebne navike i etabliranosti postojećeg naziva, odnosno izazov „rebrandinga“. Ovi izazovi, međutim, nesumnjivo su minimalni u odnosu na prednosti, a kako to pokazuju mnogobrojni slični primjeri, uključujući i primjere obnove narodnog imena *Bošnjak*, naziva *bosanski jezik* i sl., odnosno mnogi primjeri preimenovanja drugih institucija, uključujući i također institucije s dugom tradicijom, gradova, država, kompanija, robnih marki itd. širom svijeta, s tim što je nužno na adekvatan način izvršiti „rebranding“ te sistemski etablirati modificirani naziv, odnosno ukupni inovirani institucionalni identitet u javnosti.
13. Jedan od izazova jeste i administrativne prirode budući da se predložena modifikacija imena odnosi i na brojne podružnice, odnosno organizacijske jedinice Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ u Bosni i Hercegovini i inostranstvu. Modifikacija imena u ovim slučajevima odvijat će se kao proces u odgovarajućem vremenskom roku, pri čemu imena „Preporod“, odnosno „Gajret“ i „Narodna uzdanica“ i dalje ostaju zakonski zaštićena i u domaćem i u međunarodnom pravnom prometu kao nazivi institucionalnih preteča i pravnih prethodnika Bošnjačke zajednice kulture. Također, a radi osiguranja kontinuiteta i vidljivosti tamo gdje je to potrebno, ime „Preporod“ zadržava se u svim slučajevima gdje za to postoje opravdani razlozi, odnosno u nazivima pojedinih muzičkih, folklornih i dr. sekcija i aktivnosti podružnica (Hor „Preporod“, Ansambl narodnih pjesama i igara „Preporod“, Folklorni ansambl „Preporod“ i sl.), kao i u nazivima pojedinih organizacijskih jedinica Bošnjačke zajednice kulture (Galerija „Preporod“, RTV „Preporod“, Planinarsko društvo „Preporod“ i sl.).

za sreću doma i naroda
за срећу дома и народа
3d cpeçyç ðoma i naroda
زا سره جو دوما ای نارودا
за срећу дома и народа

14. Sastavni dio procesa modifikacije naziva *Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“* u naziv *Bošnjačka zajednica kulture* jeste i promjena logotipa institucije budući da samim svojim verbalnim sadržajem postojeći logotip (ime „Preporod“ ispisano stiliziranim likom pauna) postaje neprimjenjiv. Umjesto trenutnog logotipa, obnavlja se logotip društva „Gajret“ kao najstarije institucionalne preteče i prvog pravnog prethodnika Bošnjačke zajednice kulture, uz nužne modifikacije, odnosno adaptacije s obzirom na novi naziv i savremene dizajnersko-grafičke standarde. Savremenom obnovom ovog inače simbolički vrlo signifikantnog logotipa i vizualnim identitetom institucionalno se u cijelosti zaokružuje historija Bošnjačke zajednice kulture i dodatno etablira institucionalna tradicija od osnivanja društva „Gajret“ 1903. godine pa nadalje. Pritom, a radi osiguranja kontinuiteta i vidljivosti tamo gdje je to potrebno, raniji logotip s imenom „Preporod“ zadržava se u svim slučajevima gdje za to postoje opravdani razlozi, odnosno u slučajevima pojedinih muzičkih, folklornih i dr. sekcija i aktivnosti podružnica (Hor „Preporod“, Ansambl narodnih pjesama i igara „Preporod“, Folklorni ansambl „Preporod“ i sl.), kao i u nazivima pojedinih organizacijskih jedinica Bošnjačke zajednice kulture (Galerija „Preporod“, RTV „Preporod“, Planinarsko društvo „Preporod“ i sl.).
15. Predložena modifikacija naziva *Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“* u naziv *Bošnjačka zajednica kulture* nadaje se kao nesumnjiva i neupitno opravdana potreba iz brojnih kako suštinskih, tako i praktičnih razloga. Modifikacijom naziva rješava se u nominacijskom smislu problem institucionalnog identiteta Bošnjačke zajednice kulture koji *de facto* traje duže od 120 godina, odnosno sam institucionalni identitet nominacijski se stabilizira vjerovatno trajno ili barem na duže vrijeme, a sama Bošnjačka zajednica kulture postoje napokon *imenovana* u skladu s onim što je njezin stvarni, suštinski karakter, odnosno historijska uloga i doprinos i savremeni značaj, sa svom fundamentalnom važnošću čina adekvatnog imenovanja. Takvo što predstavlja vrlo važnu osnovu i za daljnji institucionalni razvoj Bošnjačke zajednice kulture, uključujući i mogućnost da se u njezine institucionalne okvire kao sastavne ili pridružene organizacijske jedinice uključe i pojedine druge srodne organizacije, odnosno uključujući i daljnja nastojanja s ciljem rješavanja problema njezina društvenog statusa i finansiranja njezina rada i djelovanja.

